

VÂFİR

kaidesi gereği müfâaletün mefâilü olur (Mefâilü mefâilü feülün / Mefâilü mefâilü feülün). Vâfırde bu değişiklik uygun görül-müşür:

“إذالم تستطع شيئا فدعه // وجاوزه إلى ما تستطيع”
(--- / --- / --- // --- / --- / ---)

(Gücün yetmiyorsa bir şeye bırak onu da / Geç gücün yettiği başka şeye). 4. Azb kaidesi gereği müfâaletün müfteilüne dönüşür (Müfteilün müfâaletün feülün / Müfâaletün müfâaletün feülün). 5. Aks kuralı gereği man-küs mefâilü tef'ilesi mef'ülüye dönüşür (Mef'ülü müfâaletün feülün / Müfâaletün müfâaletün feülün).

“لولا ملك رؤف رحيم // تداركني برحمته هلكت”
(---/---/--- // ---/---/---)

(Olmasaydı müşfik merhametli bir kral / Merhametiyle imdadıma yetişen, helâk olmuşum). 6. Kasm kaidesi gereği ma'süb mefâilün tef'ilesi mef'ülüne dönüşür.

(Mef'ülün müfâaletün feülün / Müfâaletün müfâaletün feülün).

7. Cemem kuralı gereği mâkul mefâilün tef'ilesi fâilüne dönüşür.

(Fâilün müfâaletün feülün / Müfâaletün müfâaletün feülün).

Celâl el-Hanefî'ye göre tef'ile değişikliklerine göre meydana gelen vâfir bahrinin başlıca kullanılan vezin dizisi şöyledir (*el-'Arûz*, s. 429-443):

1. (---/---/---/---//---/---/---/---)
2. (---/---/---/---//---/---/---/---)
3. (--- / --- // ---/---)
4. (--- / --- // ---/---)
5. (--- / --- // --- / ---)
6. (---/---/---/--- // ---/---/---)
7. (--- / --- / --- // --- / ---)

Vâfir arzu edildiği şekilde kullanılmaya elverişli bir bahir olarak hem hamâse, fahr, medih, hicâ gibi sert temalara hem de gazel, mersiye gibi duygulu / lirik ve ince temalara uygun en esnek vezin grubudur.

Amr b. Külsüm'ün hamâse ve fahr örneği muallakası, Mütenebbî'nin Seyfüddevle'ye mersiyesi, Ebül-Hasan Muhammed b. Ömer İbnü'l-Enbârî'nin Büveyhî Veziri İbn Bakıyye'ye mersiyesi, Mütenebbî'nin hummâ tasviri kasidesi, Ahmed Şevki'nin “Selû kalbî” kasidesi, “Nekbetü Dimaşk” kasidesi, Yûsuf Azamet hakkındaki kasidesi gibi önemli şiirler vâfir bahrinde yazılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

İsmâil b. Hammâd el-Cevherî, *Kitâbü 'Arûzi'l-varaka* (nşr. M. Sadi Çöğenli), Erzurum 1994, s. 17-19; Hatib et-Tebrîzî, *el-Vâfi fi'l-'arûz ve'l-ka-vâfi* (nşr. Ömer Yahyâ – Fahreddin Kabâve), Dimaşk 1399/1979, s. 73-82; Safâ Hulûsî, *Fennü't-taklî'i's-şi'rî ve'l-kâfiye*, Bağdad 1397/1977, s. 84-94; Celâl el-Hanefî, *el-'Arûz*, Bağdad 1398/1978, s. 428-448; Mahmûd Fâhûrî, *Sefinetü's-şu'arâ*, Halep 1410/1990, s. 37-42; Emîl Bedî Ya'kûb, *el-Mu'cemû'l-mufaşşal fi 'ilmi'l-'arûz ve'l-kâfiye ve funûni's-şi'r*, Beyrut 1411/1991, s. 157-163.

İSMÂİL DURMUŞ

VAFTİZ

Hıristiyanlık'ta
cemaate katılımın göstergesi olarak
kişinin suya daldırılması
ya da üzerine su dökülmesi şeklinde
icra edilen dinî merasim.

Sözlükte “suya daldırma, yıkama” anlamında Grekçe **bapt** kökünden gelen **vaf-tiz**, hem genel anlamıyla suya girme ya da sokma işlemini hem de bu şekilde icra edilen dinî merasimi ifade eder. Kelime isim (baptismos, baptisma) ve fiil (bapto, baptizo) halleriyle Ahd-i Cedid'de sıkça geçer (Matta, 3/7; Markos, 1/4; Luka, 3/3; Yuhanna, 1/25; Resullerin İşleri, 1/22; Pavlus'un İbrânîler'e Mektubu, 9/10). Ahd-i Atik'in Grekçe tercümesinde ise yalnız fiil şeklinde yer alır (Levililer, 4/6; II. Krallar, 5/14; ayrıca bk. Ben Sira, 34/30; Judith, 12/7). İbrânîce'deki karşılığı **tevilad**r. Vaftiz, bilhassa cemaate kabul âyini mânasında

daha ziyade Hıristiyanlık'la ilişkilendirilse de hayat verici ve temizleyici özelliğinden dolayı su hemen her medeniyette başlangıç, kutsallık ve ölümsüzlükle özdeşleştirilmiş, bedeni suya sokma veya başa / vücuda su -bazan da yağ ya da kurban kanı dökme âdeti ritüel kirlilikten ve günahlardan arınma, mânevî anlamda yeniden doğma vasıtası olarak birçok dinî gelenekte yer almıştır (bk. SU).

Eski Mısır'da mâbede girmeden önce mânevî kirliliği gidermek için vücudu suya sokma âdetinin yanı sıra anne karnından gelen eksikliklerden arındırmak için yeni doğan bebekleri ve öteki dünyada ebedî yaşam bulmaları için ölüleri suya, bilhassa hayat verici, yenileyici güce sahip olduğuna inanılan Nil nehrine sokma âdeti bu ritüelin en eski örneklerindedir. Eski Yunanlılar'da ve Romalılar'da da büyük ölçüde Mısır geleneğinin etkisiyle mâbedelere, şifa ve kehanet ocaklarına girmeden önce yıkanma âdeti uygulanmıştır. Yıkanma kirlilikten / gûnahtan arındırıcı ve şifa verici özelliğe sahip görülmüş, bütün vücudu giyinik veya çıplak suya sokma, başa ve vücuda su ya da yağ dökme gibi şekillerde icra edilmiştir. Helenistik gizem dinlerinde ise vaftiz gruba katılım (inisiyasyon) için ön hazırlık olarak yapılmıştır. Kibele ve daha sonra Mitra kültlerinde uygulandığı üzere gruba yeni katılanların üzerine aktılan kurban (genellikle boğa) karnının geçmiş günahlardan arındırma, yeni bir hayat verme ve kurtuluşa ulaştırma özelliğine sahip bulunduğu inanılmıştır.

Mezopotamya toplumlarında da yıkanma gûnahtan arınma ve ritüel temizlenme vasıtası olarak görülmüş, gerek din adamları gerekse sıradan insanlar tarafından düzenli biçimde uygulanmıştır. Bu geleneğin bir uzantısı biçiminde yıkanma âdeti eski İsrail toplumunda da yaygındır. Tevat'ta hem ibadete katılım hem de sosyal ilişkiler açısından ritüel temizliğe büyük önem verilmiş, necâsetin ve deri hastalıklarının yol açtığı ritüel kirlilikten ve gûnahtan arınmak adına ayrıntılı temizlik kuralları manzumesi Mûsâ şeriatının bir parçası halinde yer almıştır (Sayılar, 19/1-22; Levililer, 14-15. bablar; 16/24-28). Bu kapsamda kirlî durumda olan kişinin veya eşyanın üzerine su / kan dökülmesinden ya da serpilmesinden ve suda yıkanmaktan, II. Krallar kitabında ise cüzzam hastalığının giderilmesi için bütün bedeni Ürdün nehrinin sularına yedi defa daldırmaktan (İbr. taval; Gr. baptizo) bahsedilmiştir (5/14). İlgili pasajlarda yıkanma fizikî anlamda

Dafni
Manastır
Kilisesi'nde
İsâ'nın
Ioannes (Yahyâ)
tarafından
vaftiz
edilişini
gösteren
XII. yüzyıla ait
mozaik pano

Türk döneminde su haznesi olarak kullanılan Bizans vaftiz teknesi (İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Envanter, nr. 2256)

kirilliliği / hastalığı giderme bağlamında anlaşmıştır. Peygamberler kısmında yer alan iki ayrı pasajda ise su dökerek temizleme İsrâiloğulları'nı mânevî kirlilikten ve günah-tan (putperestlik) arındırma mânasında kullanılmış (Hezekiel, 36/25; Zekarya, 13/1), ayrıca İşaya'da suyun yanı sıra ruh ve ateşle günahlardan temizleme imgesi yer almıştır (4/4; 6/6-7). İkinci mâbed döneminde Helenistik gizem dinlerinin etkisiyle suya girme âyinleri çoğalmış ve cemaate katılımın şartı olarak inisiyasyon vaftizi çeşitli yahudi grupları tarafından (Essenîler ve Kumran cemaati) uygulanmıştır. Ahd-i Cedîd'de Vaftizci Yahyâ olarak adlandırılan Zekeriyâ oğlu Yahyâ'nın vaftiz uygulaması da bu gelenekle ilişkilendirilmiştir.

I. yüzyılın başlarından itibaren Yahudiliğin ana akımı içinde de cemaate yeni katılanlar için sünnet ve vaftiz şartı aranmıştır (B. Talmud, Pesahim, 8/8; Yebamoth, 46^{a-b}). Aday erkeğe önce sünnet edilmekte, iyileştikten sonra, suyu özel hazırlanmış havuzda (mikve) iki din adamının nezaretinde çıplak halde üç defa suya dalıp çıkarak vaftiz edilmektedir. Suyu girme fiili putperestlikten temizlenmeyi ifade ettiğinden bu şekilde Yahudiliğe geçen kişi de yeni doğmuş kabul edilmektedir. Buna paralel şekilde yahudi geleneğinde mikve anne karnıyla, mikveye girip çıkma ise kişiyi putperest dünyadan ayıran bir nevi yeniden doğumla özdeşleştirilmiştir.

Ürdün-Filistin kökenli heterodoks yahudi akımlarıyla ilişkili kabul edilen Sâbiîler de gelişmiş bir vaftiz geleneğine sahiptir. Sâbiî dininde ebedî hayat sağladığına inanılan akarsulara (bilhassa Ürdün nehri) veya akarsularla bağlantılı kült havuzlarında her günde doğumunda abdeste benzer şekilde yıkanarak ve ritüel kirlilik halinde üç defa suya girip çıkarak yapılan iki ayrı vaftizin yanı sıra bir de tam vaftiz vardır. Tam vaftiz (masbuta) her pazar günü, ayrıca önemli durumlarda (doğum sonrası, evlilik öncesi, öldükten sonra) ve büyük günah işlendiğinde bir din adamı nezaretinde üç defa suya sokulup çıkarılarak icra edilir. Bu vaftiz, vaftiz suyundan kötü güçleri kovma, beyaz elbise giyme, susam yağı, ekme ve su ile yapılan kutsama gibi hıristiyan vaftizine benzer unsurlar içerir. Sâbiîler vaftiz geleneklerini Vaftizci Yahyâ'ya dayandırmamakla birlikte ona bir peygamber olarak büyük önem atfederler.

Hıristiyanlık'ta merkezî konumdaki vaftiz âyininin bilhassa Kumran cemaatinin inisiyasyon vaftizi ve Vaftizci Yahyâ tövbe vaftiziyle ilişkili bulunduğu kabul edilmektedir. Ahd-i Cedîd'de yer alan bilgiye göre İsa, Vaftizci Yahyâ tarafından Ürdün nehrinde vaftiz edilirken gökten kutsal ruh inmiş ve bir ses İsa'nın sevgili oğlu olduğunu söylemiş (Matta, 3/1-16; Markos, 1/1-11), böylece İsa'nın tebliğ görevi başlamıştır. İsa, çarmıha gerilerek öldürülmesinin ardından dirilip havârilere görüldüğünde ise onlara bütün milletleri şâkird yapmalarını ve baba, oğul, kutsal ruh adına onları vaftiz etmelerini söylemiştir (Matta, 28/19; İsa'nın bizzat vaftiz yapıp yapmadığı konusunda Yuhanna'da iki farklı rivayet vardır, 3/22-26; 4/1-2). Buna paralel olarak Ahd-i Cedîd'de vaftiz ruhun günah-tan arınması (Resullerin İşleri, 2/38; 22/16), su ve ruhtan yeniden doğma ve Tanrı'nın krallığına katılma (Yuhanna, 3/3-6), İsa Mesîh'te sembolik mânada ölüp yeniden dirilme (Pavlus'un Romalılar'a Mektubu, 6/3-4) ve kurtuluşa ulaşma vasıtası şeklinde sunulmuştur (Markos, 16/16; Pavlus'un Titus'a Mektubu, 3/5-7). Yeni hıristiyanlar için "bebek" (Petrus'un Birinci Mektubu, 2/2) ve -İsa'ya verilen Ichthus (balık) ismiyle bağlantı kurularak- "yavru balık" lakapları kullanılmıştır (Tertullian, *On Baptism*, 1/2-3). Vaftiz, etkisi açısından çıkması ve değişmesi imkânsız bir nevi damga şeklinde algılanmıştır. Yeniden doğuş simgesi olarak vaftizin Ahd-i Atîk'te karşılığı ise tûfan, Kızıldeniz'den / Ürdün nehrinden geçme ve sünnet işlemi halinde görülmüştür (Petrus'un Birinci Mektubu, 3/20-21;

Pavlus'un Korintoslular'a Birinci Mektubu, 10/1-2; Koloseliler'e Mektubu, 2/11-12; kutsal ruhun bulunduğu ilk makamın su olduğu şeklindeki hıristiyan inancının dayanağı için bk. Tekvîn, 1/2). Ahd-i Cedîd'de ayrıca kutsal ruh ve ateşle vaftizden bahsedilmiştir (Matta, 3/11; Markos, 1/8; Yuhanna, 1/33; Resullerin İşleri, 1/5).

Hıristiyanlığın başlangıcında yetişkinlerin kendi seçimleriyle ve genelde ferdi olarak bu dine girmeleri sebebiyle daha ziyade yetişkin vaftizi uygulanmıştır (Resullerin İşleri, 2/41; 8/12-13, 38; 10/47; bütün aile bireylerinin vaftiz olduğundan bahsedilen pasajlar için bk. Resullerin İşleri 16/15, 33; Pavlus'un Korintoslular'a Birinci Mektubu, 1/16). Resullerin İşleri'nde sadece İsa Mesîh adına vaftiz yapıldığı belirtilse de (2/38; 8/16) II. yüzyıldan itibaren teşekkül etmeye başlayan kilisenin standart vaftiz uygulamasında teslîs adına suya üç kere girme şekli benimsenmiştir. Beket vaftizi, Hıristiyanlığın resmî din kabul edilmesinden sonra bilhassa X. yüzyıldan itibaren yaygın biçimde uygulanmış, XIII. yüzyılda Katolik kilisesi tarafından resmen kabul edilmiştir. İmanlı hayata ve kilise cemaatine katılma sakramenti olarak vaftiz, ilâhî ışığı tanımak ve ebedî hayata katılmak yani kurtuluşa ermek için gerekli bir inisiyasyon sayılmıştır. Öte yandan ilk dönemlerde şehitlik (kişinin henüz vaftiz edilmeden inancı uğruna can vermesi) kan vaftizi adıyla vaftiz hükmünde kabul edilmiştir. Benzer şekilde istek vaftizi de (henüz İncil'i duymamış bir kimsenin Tanrı'nın ira-

İtalya'da Pisa Katedrali'nin vaftizhanesi

VAFTİZ

desini yerine getirme arzusu göstermesi) kurtuluş için yeterli görülmüştür.

Batı kilisesinde vaftiz, yılda bir defa İsa'nın yeniden hayata gelmesinin anısına kutlanan Paskalya gününde (mart-nisan) icra edilir. Doğu kilisesinde ise vaftiz günü İsa'nın vaftiz olması anısına kutlanan Epifani (Epiphani) günüdür (6 Ocak). Geleneksel uygulamaya göre aday hazırlık döneminin ardından pazara denk gelen Paskalya gününde günah ikrarında bulunur, şeytani ve ona ait kötü işleri reddettiğini ifade eder; daha sonra şer güçleri kovma (eksorsizm) amacıyla başı yağlanır, piskopos tarafından kutsanmış ve şer güçlerden arındırılmış suya baba, oğul ve kutsal ruh adına üç defa bütün vücudunu sokar, ardından tekrar şükür amacıyla başı yağlanıp ayakları yıkanır ve yeni kimliğine işaret olarak kendisine beyaz bir elbise giydirilir. En sonunda piskoposun, ellerini yeni vaftiz edilmiş kişinin üzerine koymasıyla o kişi kutsal ruhun inâyetini kazanır ve ilk defa Komünyon âyinine katılır. Bu şekilde kiliseye girmiş olur.

XII. yüzyıldan itibaren piskopos tarafından yağlama ve dokunma işlemi kilise âyinlerine katılımı sağlayan ayrı bir sakrament biçiminde (konfirmasyon) icra edilmeye başlanmış ve Hıristiyanlığın artık bilinmesi sebebiyle hazırlık dönemi kaldırılmıştır. XIV. yüzyılda vücudu suya sokmanın yerini başa su dökme almıştır. Reform süreciyle birlikte bebek vaftizi sorulanmaya başlanmış ve Anabaptistler tarafından yetişkinliğe ulaşınca vaftizin yenilenmesi gerekli görülmüştür. Ayrıca ilk reformist teologlardan Martin Luther ve Ulrich Zwingli vaftizin ilk günahı silme etkisini reddederken Zwingli, vaftizi tıpkı yahudilerin sünneti gibi kişiyi yeni ahde (kiliseye) dahil eden zâhîrî bir işaret şeklinde yorumlamış, John Calvin ise vaftizin kurtarıcı özelliğinin sadece seçilmişler üzerinde etkili olduğunu ileri sürmüştür.

Küfürden imana, günahattan tövbeye, ölümden hayata ve dünyadan kiliseye geçiş ifade eden vaftiz ve ardından icra edilen kutsal Komünyon (Evharistiya) bütün hıristiyan gruplarında (Quakerlar hariç) en önemli ritüeldir. Katolik, Ortodoks ve çoğu Anglikan hıristiyan için kurtuluş hıristiyan cemaatine katılmakla elde edilmekte, vaftiz de bunun işareti olmaktadır. Bu mânada vaftiz Tanrı'nın lutfunun kişiye geçmesini sağlamaktadır. Yine bu kiliselerde uygulama bebek vaftizi, genellikle de başa su dökme şeklindedir. Katolik inancında aslı günahın giderilmesi, günahla-

rın affı ve kiliseye girmeyi sağlayan vaftiz normalde piskopos, papaz veya papaz yardımcısı tarafından yapılmakta, gerektiğinde sıradan bir inanan da bunu icra edebilmekte; diğer kiliselerde gerçekleştirilen vaftiz işlemi de kabul görmektedir. Katolikler'de olduğu gibi bir aslı günah fikrine sahip bulunmayan Ortodoks Hıristiyanlık'ta vaftiz, İsa'nın ilâhî tezahürünün işareti ve onun ölüm üzerindeki kurtarıcı gücünün hatırlanmasını ifade etmektedir ve bu sebeple suçtan arındırmaktan ziyade kiliseye mistik katılımı sağlayan bir âyin özelliğine sahiptir; bu şekilde gerçek kötülük sayılan ölümün aşılacağına inanılmaktadır. Ortodokslar'da ve diğer Doğu kiliselerinde vaftiz bebeklere -ırk veya seksen günlükken- üç defa bütün vücudu suya sokma şeklinde uygulanmaktadır.

Protestanlık'ta kurtuluşun İsa ile kurulan kişisel tecrübe yoluyla elde edilebileceğine inanılmakta, vaftiz ise imanın bir işareti diye görülmektedir. Bu sebeple bazı Protestan kiliseleri (Baptist, Menonit, Pentekostal, Mormon vb.) bebek vaftizini reddetmekte ve sadece iman ikrarında bulunabilecek yaştaki yetişkin vaftizine (inanan vaftizi) onay vermektedir; vaftiz yaşı da Baptistler'de görüldüğü gibi altı yaşa kadar inebilmektedir. Bu kiliselerde vaftiz, mânevî anlamda yeniden yaratılış temsilen bütün vücudu suya sokma şeklinde icra edilmektedir. Bebekken veya suya girmeden vaftiz olmuş yetişkinler bu kiliselere girmek istediklerinde yeniden vaftiz edilmektedir. Çoğu Protestan kilisesinde ise kutsama vasıtası veya çocuğu hıristiyan olarak yetiştirme vaadi mahiyetinde bebek vaftizi uygulanmaktadır. Ayrıca her kilise mühtediler için yetişkin vaftizi yapmaktadır. Günümüzde hıristiyan vaftizi dinî bir nitelik taşımaktan ziyade kültürel ve sosyal bir uygulama haline gelmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

A. W. Watts, *Myth and Ritual in Christianity*, Boston 1968, s. 170-183; G. Kittel v.dğr., *Theological Dictionary of the New Testament: Abridged in One Volume*, Grand Rapids 1985, s. 92-94; M. Eliade, *Images and Symbols* (trc. Philip Mairet), Princeton 1991, s. 151-160; J. W. Dale, *Judaic Baptism: Baptizo: An Inquiry into the Meaning of the Word as Determined by the Usage of Jewish and Patristic Writers*, Wauconda 1991; *The Ante-Nicene Fathers* (trc. A. Roberts - J. Donaldson), Edinburgh 1993, III, 669-679; G. Chapman, *Catechism of the Catholic Church*, London 1994, s. 276-288; Şinasi Gündüz, *Sâbiiler: Son Gnostikler*, Ankara 1995, s. 139-148; R. Arvigo - N. Epstein, *Spiritual Bathing: Healing Rituals and Traditions from around the World*, Berkeley 2003; B. Cooke - G. Macy, *Christian Symbol and Ritual: An Introduction*,

Oxford 2005, s. 70-84; K. Parry, *Blackwell Companion to Eastern Christianity*, Oxford 2007; E. Ferguson, *Baptism in the Early Church: History, Theology and Liturgy in the First Five Centuries*, Cambridge 2009; Mustafa Erdem, "Hıristiyanlıktaki Vaftiz Anlayışı Üzerine Bir Araştırma", *AÜİFD*, XXXIV (1993), s. 133-154; M. Meslin, "Baptism", *Encyclopedia of Religion* (ed. L. Jones), Detroit 2005, II, 779-783; F. K. Flinn, "Baptism", *Encyclopedia of Catholicism*, New York 2007, s. 84-87.

SALİME LEYLA GÜRKAN

VAHAPZADE, Bahtiyar

(1925-2009)

Azerbaycanlı edebiyatçı,
fikir ve siyaset adamı.

16 Ağustos 1925'te Azerbaycan'ın kuzeyindeki Şeki'de doğdu. Babasının adı Mahmut'tur. Küçük yaştan itibaren Sovyet rejiminin sert ve acımasız yüzüyle karşılaştı. Bakü'de orta öğrenimini tamamladı (1942) Tıp Fakültesi'ne girdi, ancak bir süre sonra buradan ayrılarak yüksek tahsilini Bakü Devlet Üniversitesi Filoloji Fakültesi'nde tamamladı (1947). Üniversitede asistan olarak kaldı. 1951'de doktor, 1964'te doçent, 1965'te profesör unvanını aldı. 1980'de Azerbaycan İlimler Akademisi'ne muhabir üye, 2001'de aslı üye seçildi. Akademik hayatı dışında siyasi hayatta da faaliyetinde bulundu. Sovyet döneminde 1980-1985 ve 1985-1990 yıllarında Azerbaycan Parlamentosu'nda milletvekilliği yaptı. Azerbaycan'ın bağımsızlığına kavuşmasının ardından ölünceye kadar millî parlamentoda yer aldı. 13 Şubat 2009 tarihinde Bakü'de vefat etti; tanınmış edebiyat, bilim ve sanat adamlarının mezarlarının yer aldığı Fahri Hiyâban'a defnedildi.

Küçük yaştan itibaren şiire ilgi duyan Vahapzade'nin Azerbaycan Yazarlar Birliği'nin başkanı Samed Vurgun sayesinde hayatının yönü değişmiş, 1945'te Azerbaycan Yazarlar Birliği'ne kabul edilmiştir. İlk şiir kitabı *Menim Dostlarım*'ı (1949) *Bahar* (1950) ve *Dostluk Nağmesi* (1953) izlemiş, bu eserleriyle daha çok belli bir konuya, bazan da hikâyeye dayanan lirik, çoğu zaman lirik-epik anlatımıyla kendini göstermiştir. Asıl sanatkâr kişiliği 1950'li yıllardan sonra görülmeye başlamış, bu yıllarda daha çok sosyal ve ahlâkî konulu, basit insanların hayatından, duygu ve düşünce dünyasından ilham alan şiirleriyle dikkati çekmiştir. Değişen siyasi hayatın da etkisiyle 1960'lı yıllardan itibaren önceleri üstü kapalı şekilde, ardından daha açık tarzda millî problemleri dile getiren,